

ผลการวิจัย

4.1 จากการเก็บข้อมูลแปลงตัวอย่างทั้งภาคใต้ฝั่งตะวันตกและภาคใต้ฝั่งตะวันออกตามจังหวัดที่ได้กำหนดไว้ในวิธีการวิจัยทั้ง 30 แปลงตัวอย่าง พบว่าเกษตรกรจากแปลงตัวอย่างร้อยละ 93.33 ปลูกสะตอแบบวนเกษตร และร้อยละ 6.67 ปลูกแบบเชิงเดี่ยว ซึ่งการปลูกแบบวนเกษตรนั้นส่วนใหญ่เป็นไปในลักษณะของสวนบ้าน (home gardens) และพบว่าแปลงศึกษาตั้งอยู่บนดินร่วนทรายจำนวน 13 แปลง ส่วนที่เหลือ 17 แปลง พบว่าตั้งอยู่บนดินลูกรัง ดินร่วน ดินร่วนเหนียว และดินทรายร่วน ในอัตราที่ใกล้เคียงกัน โดยแปลงตัวอย่างเหล่านี้มักพบอยู่ตามเชิงเขา เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ได้ให้ปุ๋ยต้นสะตอ และดูแลรักษาไม่เหมือนกับไม้ผลเศรษฐกิจที่ปลูกร่วม แต่ต้องการผลผลิตสะตอเพื่อบริโภคและหากมีเหลือก็จำหน่าย ความแตกต่างผลผลิตสะตอของเกษตรกร พบว่าขึ้นกับปัจจัยต่อไปนี้ คือ ลักษณะของดิน ความชื้น ความหนาแน่นของชนิดพืชที่ปลูกต่อพื้นที่ อายุของต้นสะตอ โรคแมลง และการจัดการสวน เป็นต้น

ความหลากหลายของชนิดพืชที่เกษตรกรนิยมนำเข้าปลูกร่วมกับสะตอพบจำนวน 41 ชนิด รายละเอียดตามตารางที่ 14 ซึ่งเรียงลำดับตามความถี่ที่พบจากมากไปหาน้อยใน 5 ลำดับแรก ได้แก่ ลองกอง มะพร้าว เงาะ ทุเรียน และมังคุด ซึ่งความหลากหลายของชนิดพืชที่เกษตรกรนิยมปลูกไม่มีความแตกต่างกันทั้งฝั่งอ่าวไทยและฝั่งอันดามัน

เกษตรกรตัวแทนร้อยละ 93.33 มีความเห็นว่า สะตอจะขึ้นได้ดีถ้าปลูกร่วมกับพืชเกษตรชนิดอื่นๆ และมีความเห็นเป็นไปในทำนองเดียวกันว่าหากปลูกเชิงเดี่ยวจะไม่ค่อยติดฝัก กิ่งหักง่ายเมื่อลมแรง แสดงอาการยอดตายก่อนระยะอายุที่สมควร และมีหนอนเจาะลำต้นมาก เป็นต้น ส่วนร้อยละ 6.67 มีความเห็นว่าการปลูกสะตอเชิงเดี่ยว จะทำให้ต้นสะตอไม่สูงมากเกินไป ทรงพุ่มแผ่กว้าง แปลงดูสวยงามเป็นระเบียบ ง่ายต่อการดูแลรักษา เก็บเกี่ยวผลผลิต และเกษตรกรส่วนใหญ่มีความคาดหวังต้องการที่จะให้สะตอออกนอกฤดูกาล เพราะขายได้ราคาดีเป็นที่ต้องการของท้องตลาด ในขณะที่เดียวกันเกษตรกรก็มีความต้องการให้นักวิชาการที่เกี่ยวข้องแก้ปัญหาการไม่ติดฝักของสะตอ หนอนเจาะลำต้น หนอนเจาะฝัก และกิ่งกาฝาก เป็นต้น

แปลงนายพงศ์ชัย ภูมิพิชญ์พงษ์ จ.ตรัง

แปลงนายวัลย์ วงศ์สวัสดิ์ จ.พัทลุง

แปลงนายกิตติศักดิ์ ชาวสะอาด จ.พังงา

แปลงนายสวาท หอยขาว จ.นครศรีธรรมราช

แปลงนายสุชาติ บุญตา จ.ระนอง

แปลงนางวิภาพร ทองมัน จ.สุราษฎร์ธานี

ภาพที่ 4 ตัวอย่างแปลงสะตอของเกษตรกรตัวแทนภาคใต้ฝั่งตะวันตกและภาคใต้ฝั่งตะวันออก

ตารางที่ 1 ข้อมูลการปลูกสะตอจากแปลงเกษตรกรตัวแทนของภาคใต้ฝั่งตะวันตกและภาคใต้ฝั่งตะวันออก

แปลงตัวอย่าง	พื้นที่ (ไร่)	สะตอ						ดิน	ปุ๋ย	พืชร่วม	ความคิดเห็น เกษตรกรเกี่ยวกับ รูปแบบการปลูกสะตอ
		จำนวน (ต้น)	อายุ (ปี)	DBH (ซม.)	สูง (ม.)	ผลผลิต (ฝัก)	โรค/แมลง				
ภาคใต้ฝั่ง ตะวันออก											
I.สงขลา	0.75	12	10	30	18	3,000	- ไม่มี	ร่วน	ให้	ลองกอง 30 ต้น ทุเรียน 20 ต้น เงาะ 15 ต้น จำปาตะ 10 ต้น มะพร้าว 5 ต้น ขนุน 4 ต้น มะนาว 4 ต้น ลำไย 3 ต้น	ปลูกสะตอแซมไว้ รอบๆ บ้าน เพราะเห็น ว่ามีที่ดินว่าง ปุ๋ยให้บ้างเล็กน้อย เฉพาะต้นที่ให้ฝักแล้ว
1.1 นางจรัสศรี กวดแก้ว 46 ม.5 ต.จะโหนด อ.จะนะ											
1.2.นายนิยม ศิริวงศ์ 94/5 นิพัทธ์สงเคราะห์ 5 อ.หาดใหญ่	4	30	10	35	17	800	- หนอนไซ เปลือกบ้าง บางต้น	ทราย ร่วน	ให้	ลำไย 23 ต้น ลองกอง 12 ต้น เงาะ 7 ต้น มังคุด 7 ต้น กระท้อน 4 ต้น มะปราง 4 ต้น มะพร้าว 2 ต้น	ปลูกสะตอสลับแถว กับพืชร่วมอื่นๆ ใน พื้นที่แบบสวนบ้าน ไม่แน่นอนในการให้ ปุ๋ยสะตอ (บางปีให้ บางปีไม่ให้) ปุ๋ย แสงแดด และน้ำ คือสิ่งสนับสนุนสำคัญ หากจะให้สะตอติดฝัก ได้ดี
1.3. นายกมลศรี หนูเอียด 124 ม.5 ต.ท่าช้าง อ.บางกล่ำ	1.5	30	7	15	4	20	- หนอนกิน ใบ	ร่วน เหนียว	ให้	ไม่ปลูกพืชร่วม	ปลูกผสมผสานดีกว่า จะได้มีการเกื้อกูลกัน ของพืช ถ้าบางชนิดไม่ ออกผลก็จะได้กินอีก ชนิดแทน

ตารางที่ 1 (ต่อ)

แปลงตัวอย่าง	พื้นที่ (ไร่)	สะตอ						ดิน	ปุ๋ย	พืชร่วม	ความคิดเห็นเกี่ยวกับ รูปแบบการปลูกสะตอ
		จำนวน (ต้น)	อายุ (ปี)	DBH (ซม.)	สูง (ม.)	ผลผลิต (ฝัก)	โรค/แมลง				
2.พัทลุง											
2.1 นางสุภัทรา เสนาเกตุ 52 ซุมชนบ้านแร่ ต.คูหาสวรรค์ อ.เมือง	8	60	20	40	15	15,000	- หนอน เจาะ ลำต้นเกิด กับต้นที่ อายุมาก - กาฝาก	ร่วนปน ทราย	ให้	ขนุน 20 ต้น มะพร้าว 8 ต้น กล้วย 10 กอ ฝรั่ง 4 ต้น นน 3 ต้น	สะตอชอบขึ้นร่วมกับ พืชอื่น ควรปลูกคลอ (ปลูกควบหรือปลูก ร่วม) กับพืชอื่น ควรใส่ปุ๋ยให้สะตอ ด้วยจะทำให้ฝักสวย
2.2 นายลี เพชรจำนงค์ 45 ม.13 ต.บ้านนา กิ่ง อ.ศรีนครินทร์	12	100	50	56	25	17,000	- กาฝาก - กิ่งหัก - ยอด ตาย	ร่วนปน ทราย	ไม่ให้	จำปาตะ 50 ต้น ก่อ 10 ต้น เนียง 7 ต้น ลางสาด 5 ต้น เงาะ 5 ต้น	ปลูกร่วมดีกว่าปลูก แบบเดี่ยว สะตอเป็นพืชพื้นเมือง ที่หาอาหารเองได้ดี
2.3 นายวัลย์ วงศ์สวัสดิ์ 335/38 ม.1 ต.แม่ขรี อ.ตะโหมด	6	70	7	30	7	5,000	- หนอน เจาะ ลำต้น - กาฝาก	ลูกรัง	ให้	ลองกอง 145 ต้น กะพ้อ 100 ต้น เทียม 60 ต้น ชะมวง 40 ต้น เนียง 30 ต้น มะพร้าว 10 ต้น หมาก 10 ต้น มะนาว 10 ต้น เงาะ 7 ต้น ขนุน 5 ต้น ขี้เหล็ก 5 ต้น	ชอบปลูกแบบวน เกษตรมากกว่าแบบ เชิงเดี่ยวเพราะทำให้ มีกินได้หลายอย่าง และไม่ควรตากหญ้า ให้เตียนเพราะหญ้า ช่วยปิดบังดินทำให้ สัตว์เล็กๆ ในดินมา อาศัยทำให้ดินดีและ ไม่แข็ง ในสวนควรใส่ ปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ย วิทยาศาสตร์ สะตอก็ ต้องใส่ปุ๋ยด้วย

ตารางที่ 1 (ต่อ)

แปลงตัวอย่าง	พื้นที่ (ไร่)	สะตอ						ดิน	ปุ๋ย	พืชร่วม	ความคิดเห็นเกี่ยวกับ รูปแบบการปลูกสะตอ
		จำนวน (ต้น)	อายุ (ปี)	DBH (ซม.)	สูง (ม.)	ผลผลิต (ฝัก)	โรค/แมลง				
3.นครศรีธรรมราช 3.1 นางละไม ฉับพลัน 88 ม.7 ต.ทับปริก อ.ทุ่งใหญ่	6	30	35	32	18	8,000	- ไม่มี	ร่วน เหนียว	ให้ปุ๋ย มูลไก่ ร่วมกับ ปุ๋ย วิทยาศาสตร์	ลองกอง 100 ต้น เงาะ 50 ต้น มังคุด 10 ต้น ทุเรียน 10 ต้น กลางสาด 10 ต้น ส้มโอ 5 ต้น หมาก 5 ต้น มะพร้าว 3 ต้น	ควรรูปปลูกแบบ ผสมผสาน จะได้ช่วย รักษาความชุ่มชื้น ให้กับพืชที่ปลูกร่วม
3.2.นายสาวท หอยขาว 189/1 ม.5 ต.กระเบียด อ.ฉวาง	4	50	8	22	7	3,000	- ไม่มี	ร่วน	ไม่ให้	ลองกอง 70 ต้น มังคุด 30 ต้น เหมียง 20 ต้น ทุเรียน 10 ต้น เนียง 4 ต้น เงาะ 2 ต้น มะเหมี่ยว 1 ต้น	ปลูกผสมผสานเพราะ เป็นการเลียนแบบ ระบบธรรมชาติ สะตอ ปลูกทิ้งไว้ในสวนไม่ได้ ใส่ปุ๋ย แต่ก็ให้รายได้ดี
3.3.นายหอม ศรีสุโขไส บ้านนาพา ต.ตำพรณรา อ.ตำพรณรา	4	60	20	35	17	10,000	- ทน เงาะ ลำตัน - กากฝัก	ร่วน	ไม่ให้	ไม่ปลูกพืชร่วม	สะตอขายได้ปีละครั้ง และขายไม่ค่อยได้ ราคา ต้องพาไปส่ง แม่ค้าเองช่วงราคาถูก (ถ้าเป็นยางขายได้ทุก วัน) ไม่ได้ใส่ปุ๋ยให้ สะตอ

ตารางที่ 1 (ต่อ)

แปลงตัวอย่าง	พื้นที่ (ไร่)	สะตอ						ดิน	ปุ๋ย	พืชร่วม	ความคิดเห็นเกี่ยวกับ รูปแบบการปลูกสะตอ
		จำนวน (ต้น)	อายุ (ปี)	DBH (ซม.)	สูง (ม.)	ผลผลิต (ฝัก)	โรค/แมลง				
4.สุราษฎร์ธานี											
4.1 นายบันลือ สุขเขียว 264 ม.4 ต.ขุนทะเล อ.เมือง	25	200	40	51	23	46,000	- หนอน เจาะ ลำต้น - กาฝาก - ตาย ยอด (อายุมาก)	ร่วน	ให้	กาแฟ 15,00 ต้น ลองกอง 220 ต้น ทุเรียน 83 ต้น	สะตอเป็นพืชที่ให้ รายได้ดี แต่ต้อง บำรุงรักษาใส่ปุ๋ยให้น้ำ จึงจะออกผลผลิตนอก ฤดูกาล
4.2 นางวิภาพร ทองมัน 35 ม.4 ต.หนองไทร อ.พุนพิน	4	20	20	44	18	5,000	- หนอน เจาะ ลำต้น - หนอน เจาะฝัก	ร่วน ทราย ปน กรวด	ไม่ให้	มังคุด 50 ต้น เงาะ 50 ต้น มะพร้าว 7 ต้น	ปลูกผสมผสานเห็นว่า มีที่ว่างเลยนำสะตอลง ไปปลูกร่วม เพื่อที่จะ ได้มีผลผลิตหลาย อย่าง ถ้าปลูกสะตอ แบบเดี่ยวๆ ได้รับผล ปีละครั้ง ไม่ได้ใส่ปุ๋ยให้สะตอ มีระบบสปริงเกอร์ให้ น้ำกับไม้ผล
4.3 นายเขต จันทร์ปาน 118 ม.1 ต.ท่าเนียบ อ.คีรีรัฐนิคม	8	170	48	34	20	45,000	- หนอน เจาะ ลำต้น	ร่วน ทราย	ไม่ให้	ยาง 500 ต้น (ปลูก ใหม่ได้สะตอ) ลองกอง 35 ต้น (ปลูกใหม่ได้ สะตอ) หมาก 30 ต้น มะพร้าว 10 ต้น มังคุด 4 ต้น	ปลูกผสมผสาน สะตอ เป็นพืชที่พุ่มยอดอยู่ สูงกว่าพืชอื่น ปลูก ร่วมกับพืชชนิดอื่นได้ เกือบทุกชนิด ไม่ จำเป็นต้องใส่ปุ๋ยและ ให้น้ำสะตอ

ตารางที่ 1 (ต่อ)

แปลงตัวอย่าง	พื้นที่ (ไร่)	สะตอ						ดิน	ปุ๋ย	พืชร่วม	ความคิดเห็นเกี่ยวกับ รูปแบบการปลูกสะตอ
		จำนวน (ต้น)	อายุ (ปี)	DBH (ซม.)	สูง (ม.)	ผลผลิต (ฝัก)	โรค/แมลง				
5. ชุมพร											
5.1 นายทวีศักดิ์ สว่างฟ้า 149 ม.7 ต.วังใหม่ อ.เมือง	25	100	15	36	20	12,500	- หนอน เจาะ ลำต้น	ร่วน เหนียว	ไม่ให้	กาแฟ 500 ต้น หมาก 220 ต้น เงาะ 25 ต้น ส้มโอ 10 ต้น มังคุด 10 ต้น มะพร้าว 7 ต้น	ปลูกผสมผสานดีกว่า ปลูกแบบเดี่ยวๆ เพราะไม่ต้องใส่ปุ๋ย สะตอจะได้รับปุ๋ยที่ใส่ ให้กับพืชอื่น ถ้าปลูก สะตออย่างเดียวจะไม่ ค่อยออกฝัก
5.2 นายเอื้อง ทองประเสริฐ 30/4 ม.11 ต.บาง น้ำจืด อ.หลังสวน	4	70	20	48	20	4,000	- หนอน เจาะ ลำต้น - กาฝาก - ปลวก	ร่วน ทราย	ไม่ให้	ลองกอง 200 ต้น ปาล์ม 160 ต้น (ทั้งสองชนิด ปลูกใหม่)	มีความเห็นว่าปลูก ผสมน่าจะดีกว่าปลูก เดี่ยว
5.3 นายแสง เกิดแก้ว 65 ม.5 ต.สวนแตง อ.ละแม	3	10	12	40	16	2,500	- หนอน เจาะ ลำต้น - หนอน เจาะฝัก	ร่วน	ให้	ลองกอง 60 ต้น เหมียง 20 ต้น พริกไทย 17 ค้าง มะพร้าว 15 ต้น กระท้อน 8 ต้น ขนุน 6 ต้น ทุเรียน 4 ต้น เงาะ 3 ต้น ลำไย 3 ต้น มะขาม 2 ต้น	ปลูกผสมผสาน หรือ ปลูกสะตออย่างเดียว ก็ได้ ขึ้นอยู่กับการ ดูแลและจัดการ ใส่ปุ๋ย และให้น้ำ

ตารางที่ 1 (ต่อ)

แปลงตัวอย่าง	พื้นที่ (ไร่)	สะตอ						ดิน	ปุ๋ย	พืชร่วม	ความคิดเห็นเกี่ยวกับ รูปแบบการปลูกสะตอ
		จำนวน (ต้น)	อายุ (ปี)	DBH (ซม.)	สูง (ม.)	ผลผลิต (ฝัก)	โรค/แมลง				
ภาคใต้ฝั่ง ตะวันออก											
6 สตูล 6.1 นายประกอบ ราชจันทร์ 56 ม.10 ต.ละงู อ. ละงู	4	20	35	40	20	5,500	- ไม่มี	ร่วน เหนียว	ไม่ให้	น้อยหน้า 12 ต้น ส้มโอ 7 ต้น ลองกอง 6 ต้น มะนาว 6 ต้น เงาะ 3 ต้น ขนุน 3 ต้น จำปาดะ 3 ต้น เนียง 3 ต้น	ปลูกสะตอผสมผสาน ดีกว่าปลูกแบบเดี่ยว
6.2 นายสมาน โมเมหาด 97 ม.6 ต.ควนโพธิ์ อ.เมือง	1.5	10	25	50	13	2,500	- หนอน เงาะ ลำต้น	ลูกรัง	ไม่ให้	ลองกอง 8 ต้น มะพร้าว 6 ต้น ทับทิม 3 ต้น ขนุน 3 ต้น จำปาดะ 2 ต้น ส้มโอ 2 ต้น	เท่าที่เคยเห็นมาคิดว่า ปลูกสะตอแบบ ผสมผสานดีกว่าเพราะ สะตอในป่าก็ให้ผลดี เช่นกัน
6.3 นางฟอง หนูขอบ 68/1 ม.7 ต.แปร อ.ท่าแพ	0.5	10	10	50	11	3,000	- หนอน เงาะ ลำต้น	ลูกรัง	ไม่ให้	ชมพู 4 ต้น กระท้อน 1 ต้น ขนุน 2 ต้น ส้มโอ 1 ต้น มะนาว 1 ต้น จำปาดะ 1 ต้น	ปลูกสะตอแบบ ผสมผสานไว้ข้างบ้าน เพราะว่าได้กินผลผลิต หลายอย่าง

ตารางที่ 1 (ต่อ)

แปลงตัวอย่าง	พื้นที่ (ไร่)	สะตอ						โรค/แมลง	ดิน	ปุ๋ย	พืชร่วม	ความคิดเห็นเกี่ยวกับ รูปแบบการปลูกสะตอ
		จำนวน (ต้น)	อายุ (ปี)	DBH (ซม.)	สูง (ม.)	ผลผลิต (ฝัก)						
7.ตริง												
7.1 นายพงศ์ชัย ภูมิพิชญพงษ์ 45/4 ถ.ราชดำเนิน อ.เมือง	30	500	8	29	14	55,000	- หนอน เจาะ ลำต้น - กาฝาก	ร่วนปน ทราย	ให้น้ำ และปุ๋ย ทั้งพืช ร่วม และ สะตอ	หมาก 500 ต้น มังคุด 350 ต้น มะปราง 80 ต้น ทุเรียน 30 ต้น เงาะ 30 ต้น	ปลูกผสมผสานจะให้ ผลผลิตที่คุ้มค่ากว่า ใช้สะตอเป็นร่วมเงาะ ให้กับต้นไม้อื่นๆ	
7.2.นางระตา ดาษนิกร 163/1ม.3 ต.สุโสะ อ.ปะเหลียน	8	50	12	32	16	8,000	- หนอน เจาะฝัก	ลูกรัง	ไม่ให้	พริกไทย 100 ค้าง ลองกอง 25 ต้น มังคุด 5 ต้น เงาะ 4 ต้น ทุเรียน 3 ต้น มะมุด 2 ต้น	ปลูกผสมผสาน เพราะ สะตอต้นสูงเป็นร่วมเงาะ ให้กับพืชอื่นๆ ถ้าปลูก สะตออย่างเดียวจะ เปลืองเนื้อที่	
7.3 นายทลป รักษา 75/2 ม.1 ต.ละมอ อ.นาโยง	4	16	15	29	18	2,600	- หนอน เจาะฝัก	ร่วนปน ทราย	สะตอที่มี มืออยู่นี้ เมื่อ ผลัดใบ จะใส่ ปุ๋ยเคมี ต้นละ 1/2กก. ทำให้ ออก ฝัก นอก ฤดู	หมาก 30 ต้น มะพร้าว 17 ต้น ลองกอง 15 ต้น มะม่วง 8 ต้น กล้วย 6 กอ ขนุน 5 ต้น จำปาตะ 5 ต้น ทุเรียน 3 ต้น ส้มโอ 3 ต้น เนียง 3 ต้น มะกรูด 3 ต้น มะนาว 2 ต้น	ปลูกผสมผสานจะมี ความชุ่มชื้นของดิน ดีกว่าปลูกสะตออย่าง เดียว (เคยเห็นผู้อื่น ปลูกสะตออย่างเดียว หลายปีแล้วให้ผลไม่ดี เลยถูกโค่นทิ้ง)	

ตารางที่ 1 (ต่อ)

แปลงตัวอย่าง	พื้นที่ (ไร่)	สะตอ						ดิน	ปุ๋ย	พืชร่วม	ความคิดเห็นเกี่ยวกับ รูปแบบการปลูกสะตอ
		จำนวน (ต้น)	อายุ (ปี)	DBH (ซม.)	สูง (ม.)	ผลผลิต (ฝัก)	โรค/แมลง				
8.กระบี่											
8.1 นางฉวีรัตน์ สุภัทรประทีป 152 ถ.เพชรเกษม อ.เหนือคลอง	5	40	14	38	11	3,400	- ทนอน เจาะฝัก - ปลวก กิน เปลือก - กิ่งหัก - ฝักเป็น สีสนิม	ร่วนปน ทราย	ไม่ให้	ส้มโอ 25 ต้น มะพร้าว 10 ต้น มะม่วง 7 ต้น ขนุน 4 ต้น เงาะ 3 ต้น กระท้อน 3 ต้น ตะลิงปิง 1 ต้น กระท่อม 1 ต้น	ปลูกผสมผสานจะ ได้รับผลผลิตที่ดีกว่า เพราะถ้าปลูกสะตอ เดี่ยวๆ โคนต้นจะโล่ง เตียน ทำให้ต้นสะตอ ร้อนเกินไป อาจจะทำให้ ยืนต้นตายได้
8.2 นางเวียน โพธิสาร ม.1 ต.อ่าวนาง อ.เมือง	8	10	5	21	8	1,000	- ทนอน เจาะฝัก	ร่วน ทราย	ไม่ให้	ยางพารา 300 ต้น มังคุด 13 ต้น ลองกอง 10 ต้น ทุเรียน 5 ต้น หมาก 5 ต้น ขนุน 2 ต้น มะพร้าว 2 ต้น มะมุด 1 ต้น	ไม่ได้เป็นพืชเศรษฐกิจ โดยตรง แต่เป็นพืช ปลูกผสมผสาน แซม ไว้ในสวน ร่วมกับพืช อื่นๆ ได้ดี ส่วนมาก นิยมปลูกไว้ระหว่าง เขตแดนสวน การทำ ให้สะตอออกฝักนอก ฤดูจะทำให้ขายได้ ราคาดี
8.3 นายโสด ด่านิล 42 ม.3 ต.ไล่ไทร อ. เมือง	3	12	60	51	25	5,000	- ไม่มี	ทราย ร่วน	ไม่ให้	หมาก 30 ต้น ลองกอง 15 ต้น จำปาตะ 10 ต้น ทุเรียน 6 ต้น มะพร้าว 5 ต้น พลู 5 ค้าง มะปริง 1 ต้น	ปลูกผสมผสาน พืชมี ความทนทานมากกว่า แบบเชิงเดี่ยว สวนที่ปลูกนี้ไม่ได้ใส่ ปุ๋ย

ตารางที่ 1 (ต่อ)

แปลงตัวอย่าง	พื้นที่ (ไร่)	สะตอ						ดิน	ปุ๋ย	พืชร่วม	ความคิดเห็นเกี่ยวกับ รูปแบบการปลูกสะตอ
		จำนวน (ต้น)	อายุ (ปี)	DBH (ซม.)	สูง (ม.)	ผลผลิต (ฝัก)	โรค/แมลง				
<p>9. พังงา</p> <p>9.1 นายกิตติศักดิ์ ชาวสะอาด 14/3 ม.4 ต.ถ้ำน้ำ ผุด อ.เมือง</p>	40	300	12	28	15	25,000	- ทนอน เจาะ ลำต้น เล็กน้อย	ทราย ร่วน	ให้	หมาก 800 ต้น ลองกอง 207 ต้น เหมียง 100 ต้น ไม้ป่า 30 ต้น กล้วย 10 กอ ทุเรียน 3 ต้น สะเดา 3 ต้น มะมุด 2 ต้น มะม่วง 1 ต้น	ปลูกผสมผสานจะเป็น ร่วมเงาให้กับต้นไม้อื่นๆ และสะตอเป็นพืชที่อยู่ใน ไม้สวนสมรม ให้ปุ๋ยและน้ำแบบ สปริงเกอร์แก่พืชทุก ชนิดที่ปลูก
<p>9.2. นายผาย คลองยุทธ 21 ม.3 ต.ตำถั่ว อ.ตะกั่วป่า</p>	13	100	12	21	11	4,000	- กาฝาก	ทราย ร่วน (เหมือง แร่เก่า)	ไม่ให้	ยางพารา 400 ต้น มังคุด 120 ต้น เงาะ 50 ต้น ทุเรียน 10 ต้น	ปลูกผสมดีกว่าปลูก เดี่ยว ในสวนนี้ปลูก สะตอพันธุ์เกษตรแต่ ไม่ค่อยออกฝักและ ต้นเล็กเพราะพื้นที่เดิม เป็นเหมืองแร่ร้างดิน ไม่ดีและไม่ได้ใส่ปุ๋ย ให้กับสะตอ
<p>9.3 นายอุดร จริงประเสริฐ 24 ม.5 ต.บึงในสี อ.ท้ายเหมือง</p>	2	20	20	33	18	3,000	- ทนอน เจาะฝัก - แมลง กินใบ	ร่วน ทราย	ไม่ให้	มังคุด 50 ต้น มะพร้าว 5 ต้น เงาะ 4 ต้น	ไม่มีความคิดเห็น ระหว่างปลูกเดียวกับ ปลูกผสมแบบใดจะ ดีกว่ากัน เพราะถ้าดิน และการบำรุงรักษาไม่ ถูกวิธีก็จะได้ผล ขึ้นอยู่กับความเอาใจ ใส่ของเจ้าของเองด้วย

ตารางที่ 1 (ต่อ)

แปลงตัวอย่าง	พื้นที่ (ไร่)	สะตอ						ดิน	ปุ๋ย	พืชร่วม	ความคิดเห็นเกี่ยวกับ รูปแบบการปลูกสะตอ
		จำนวน (ต้น)	อายุ (ปี)	DBH (ซม.)	สูง (ม.)	ผลผลิต (ฝัก)	โรค/แมลง				
10.ระนอง											
10.1 นายสุชาติ บุญตา 86/24 ม.1 ต.บางนอน อ.เมือง	10	100	17	28	19	15,000	- หนอน เจาะฝัก	ร่วน ทราย	ไม่ให้	ยางพารา500ต้น กาแฟ1,000 ต้น หมาก 200 ต้น มังคุด 50 ต้น ฝักเหมียง30 ต้น ทุเรียน 10 ต้น มะพร้าว 10 ต้น มะมุด 1 ต้น	ปลูกแบบผสมดีกว่า แบบเดี่ยว แต่อย่าให้ พืชร่วมแน่นเกินไป เพราะจะทำให้สะตอ ต้นสูง ควรเลือกพืช ร่วมต้นเตี้ยปลูกไว้ได้ ต้นสะตอ
10.2.นายมิตร รสอุทิศ 24 ม.11 ต.ปากจั่น อ.กระบุรี	4	13	7	22	12	1,000	- หนอน เจาะ ลำต้น - หนอน เจาะฝัก	ร่วน ทราย	ไม่ให้	มังคุด 22 ต้น มะพร้าว 15 ต้น ฝักเหมียง15 ต้น หมาก 12 ต้น กล้วย 12 กอ เงาะ 7 ต้น ระกำ 5 กอ ทุเรียน 3 ต้น กระท้อน 2 ต้น มะปริง 1 ต้น	ปลูกผสมดี เพราะมีให้ กินหลายอย่าง กินบ้าง ขายบ้าง ช่วยได้เวลา ขาดสก็เก็บหาเองจาก ในสวน
1 0.3 นายสมสุข เพชรอินทร์ 65 ม.5 ต.ละอุ่นใต้ อ.ละอุ่น	15	200	8	22	7	15,000	- เปลือก ต้นดำ - หนอน เจาะฝัก - กาฝาก	ลูกรัง	ไม่ให้	กาแฟ 800 ต้น จำปาตะ 3 ต้น	ปลูกผสมผสานไม่ต้อง ดูแลมาก และเศษกิ่ง ใบของต้นสะตอที่ร่วง หล่นก็กลายเป็นปุ๋ย ให้กับกาแฟได้

4.2 การปลูกและบำรุงรักษาต้นสะตอที่ปลูกใหม่ในแปลงตัวอย่างที่สถานีวิจัยเทพา จังหวัดสงขลา จากการเก็บข้อมูลสนามครั้งที่ 2 (กุมภาพันธ์ 2550) พบว่าต้นกล้าสะตอแสดงอาการตาย ยอดแล้วแตกขึ้นมาใหม่จำนวน 7 ต้น รายละเอียดตามตารางที่ 2 และตัวอย่างภาพที่ 5 สาเหตุสำคัญเกิดจากปัญหาภัยแล้ง ทำให้หน้าดินแห้งแตกกระแหงจนเป็นร่องลึก ทำให้รากขาดเนื่องจากการหดตัวของดิน ต้นกล้าจึงขาดน้ำทำให้แสดงอาการตายยอด ซึ่งมีผลทำให้ความสูงเฉลี่ยของต้นกล้าลดลงในการวัดครั้งที่ 2 ผลสรุปการเจริญเติบโตของสะตอที่ปลูกใหม่ในระยะเวลา 18 เดือน พบว่ามีความสูงเฉลี่ยเท่ากับ 0.92 เมตร และความโตเฉลี่ยของเส้นผ่านศูนย์กลางที่เหนือระดับพื้นดิน 10 เซนติเมตร เท่ากับ 0.67 เซนติเมตร เฉลี่ยความสูงถึงปลายยอดและความโตของเส้นผ่านศูนย์กลางที่เหนือระดับพื้นดิน 10 เซนติเมตร เพิ่มขึ้นจากการวัดในครั้งที่ 1 เป็น 0.13 เมตร และ 0.26 เซนติเมตร ตามลำดับ ซึ่งอัตราการเจริญเติบโตของสะตอที่ปลูกเพิ่มใหม่มีความแตกต่างกับการศึกษาของ สุทธิ และคณะ (2529) อ้างโดย สุรีย์ และอนันต์ (2540) ที่ได้ทดลองปลูกสะตอที่สถานีทดลองพันธุ์ไม้สงขลา อำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา บนพื้นที่ดินร่วนทราย ระยะเวลาการศึกษา 36 เดือน พบว่าการเจริญเติบโตทางความสูงเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 0.96 เมตร และความโตเฉลี่ย 1.51 เซนติเมตร

ภาพที่ 5 ลักษณะการตายยอดแล้วแตกขึ้นมาใหม่ของต้นสะตอที่สถานีวิจัยเทพา

ตารางที่ 2 เส้นผ่านศูนย์กลางและความสูงของต้นสะตอปลูกใหม่ในแปลงวนเกษตรสถานีวิจัยเทพา พื้นที่ 12.5 ไร่

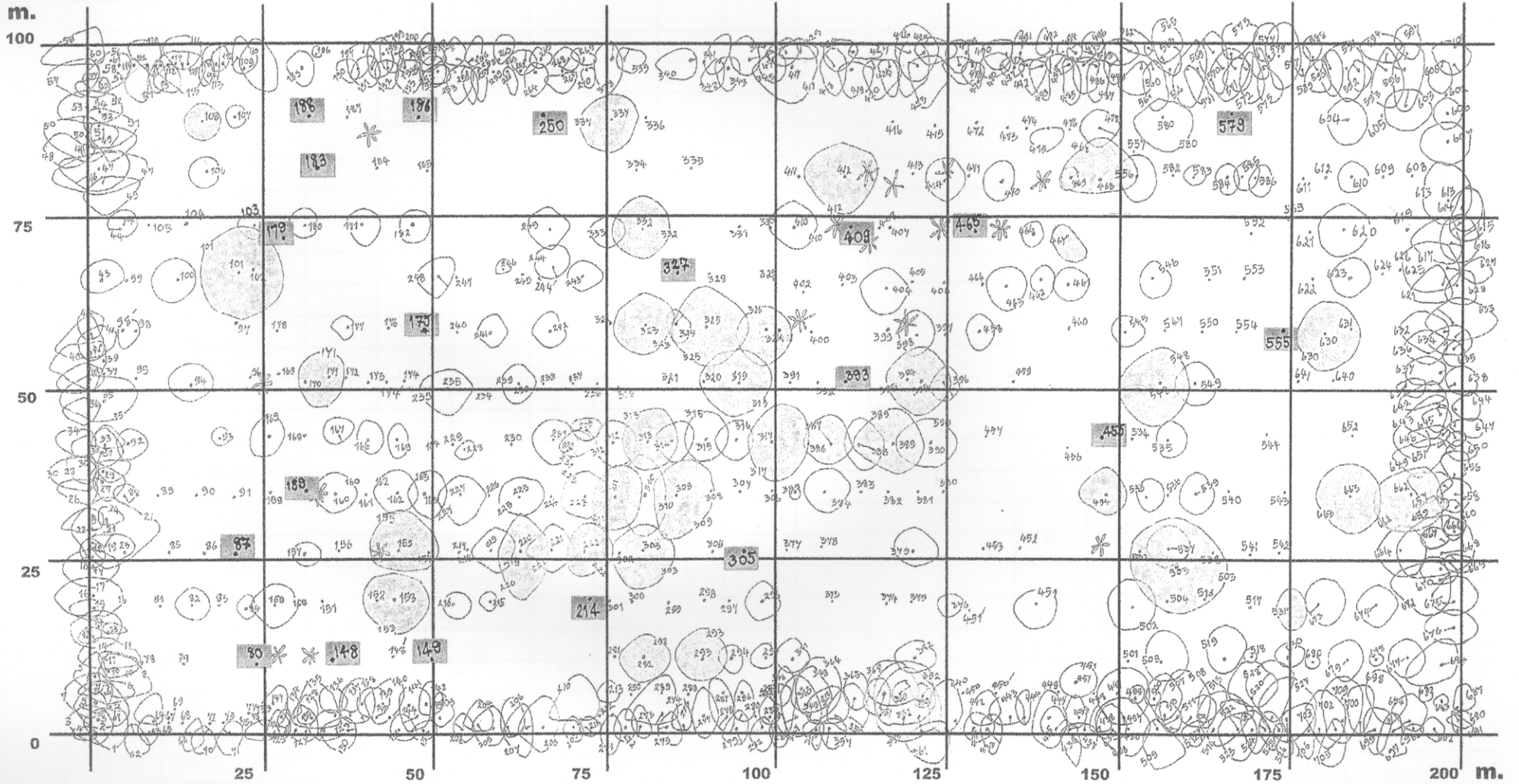
สะตอปลูกใหม่	รหัสหมายเลข	ครั้งที่ 1 (สิงหาคม 2549)		ครั้งที่ 2 (กุมภาพันธ์ 2550)		ครั้งที่ 3 (สิงหาคม 2550)	
		เส้นผ่านศูนย์กลาง 10 ซม.	ความสูง (ม.)	เส้นผ่านศูนย์กลาง 10 ซม.	ความสูง (ม.)	เส้นผ่านศูนย์กลาง 10 ซม.	ความสูง (ม.)
1	80	0.60	0.75	0.60	0.77	0.50	0.90
2	87	0.30	0.80	0.30	0.37*	0.60	0.77
3	148	0.30	0.80	0.35	0.85	0.60	0.91
4	149	0.60	0.80	0.60	0.52*	0.70	0.65
5	159	0.30	0.75	0.30	0.76	0.60	0.87
6	175	0.60	0.90	0.60	0.93	0.70	1.03
7	179	0.30	0.80	0.33	0.82	0.60	0.95
8	183	0.30	0.80	0.30	0.80	0.70	0.98
9	186	0.30	0.80	0.30	0.35*	0.70	1.05
10	188	0.30	0.85	0.30	0.86	0.60	0.88
11	214	0.40	0.80	0.40	0.85	0.60	0.98
12	250	0.40	0.90	0.40	0.53*	0.60	0.75
13	305	0.30	0.90	0.30	0.91	1.10	1.80
14	327	0.60	0.80	0.60	0.85	0.65	0.95
15	393	0.50	0.75	0.60	0.82	0.60	0.86
16	409	0.60	0.80	0.60	0.62*	0.70	0.76
17	455	0.30	0.66	0.30	0.66	0.50	0.81
18	465	0.60	0.80	0.60	0.45*	0.60	0.98
19	555	0.30	0.70	0.40	0.73	1.00	0.68
20	579	0.30	0.70	0.30	0.50*	0.80	0.88
ค่าเฉลี่ย		0.41	0.79	0.42	0.69	0.67	0.92

หมายเหตุ * ยอดตายแตกใหม่

ผลการจัดทำแผนที่แสดงการกระจายของชนิดพืชและการครอบคลุมเรือนยอดในแปลงสถานีวิจัยเทพา ดังแสดงตามภาพที่ 6 พบว่าในพื้นที่แปลงศึกษาขนาดพื้นที่ 12.5 ไร่ มีความหลากหลายของชนิดพืชยืนต้น 26 ชนิด จำนวน 709 ต้น โดยสะเดาเป็นชนิดที่มีจำนวนต้นมากที่สุด ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางเฉลี่ยมากที่สุด และมีความสูงของจำนวนต้นมากที่สุด ซึ่งปลูกไว้เป็นไม้กั้นลมตามแนวรั้วทั้งสี่ด้าน ส่วนภายในพื้นที่ของแปลงตัวอย่างพบไม้ผลชนิดต่างๆ กระจายร่วมอยู่ด้วยในระบบอีก 25 ชนิด ซึ่งชนิดที่มีจำนวนต้นมากเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 5 ลำดับแรก คือ ส้มจุก ลองกอง สะตอ หมากร และกระท้อน ความหนาแน่นเฉลี่ยของพืชทั้งหมด 28 ต้นต่อไร่ (ไม่รวมจำนวนต้นสะเดา) ซึ่งจำนวนร้อยละ 95.10 ของไม้ผลเหล่านี้มีความสูงอยู่ในระดับ 2 – 10 เมตร และจำนวนร้อยละ 83.86 มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 2 - 15 เซนติเมตร (ไม่รวมจำนวนต้นสะเดา) รายละเอียดตามภาพที่ 7, ภาพที่ 8 และตารางที่ 3 พบว่าไม้ผลร้อยละ 16.14 จากจำนวนต้นทั้งหมดในแปลงศึกษาเริ่มให้ผลผลิต เช่น ลองกอง สะตอ และกระท้อน ซึ่งไม้ผลดังกล่าวมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางที่ระดับ DBH มากกว่า 15 เซนติเมตร ซึ่งได้ปลูกไว้ในพื้นที่ก่อนเริ่มโครงการศึกษาวิจัยนี้ และสะตอที่มีอยู่ก่อนได้ให้สีเขียวไว้ตามขนาดความโตของทรงพุ่มจริง ส่วนสะตอที่ปลูกเพิ่มใหม่เข้าร่วมระบบจำนวน 20 ต้นได้แสดงไว้ในตำแหน่งสีแดง รวมสะตอทั้งหมดในพื้นที่แปลงศึกษาที่สถานีวิจัยเทพา จำนวน 53 ต้น และพื้นที่แปลงศึกษาทั้งหมดถูกปกคลุมโดยเรือนยอดของพืชปลูกทั้ง 26 ชนิด ร้อยละ 37.35 และเป็นช่องว่างระหว่างเรือนยอดร้อยละ 62.65 ของพื้นที่แปลงศึกษา ส่วนสะตออย่างเดียวมีเรือนยอดครอบคลุมพื้นที่แปลงศึกษาทั้งหมดร้อยละ 9.74 ของพื้นที่แปลงศึกษา

ปริมาณผลผลิตของพืชร่วมในแปลงวนเกษตรที่สถานีวิจัยเทพาเก็บเกี่ยวได้ในช่วงฤดูผลผลิตปีพ.ศ. 2549 และปีพ.ศ. 2550 รายละเอียดตามตารางที่ 4 โดยผลผลิตทั้งหมดเกิดขึ้นในสภาวะอาศัยน้ำฝน คือไม่มีระบบชลประทานในพื้นที่แปลงศึกษา ซึ่งผลผลิตที่เก็บเกี่ยวได้ในปีพ.ศ. 2550 มีปริมาณมากกว่าปีพ.ศ. 2549 เพราะจำนวนชนิดพืชที่ให้ผลผลิตมีเพิ่มมากขึ้น แต่ราคาขายผลผลิตของปีพ.ศ. 2549 สูงกว่าปีพ.ศ. 2550 และราคาโดยเฉลี่ยของปีพ.ศ. 2550 ก็ลดลงเหลือครึ่งหนึ่งของปีพ.ศ. 2549 รวมทั้งการติดฝักของสะตอก็ดลดลงเหลือประมาณครึ่งหนึ่งด้วยเช่นกัน

การวิจัยและพัฒนาปลูกสะตอเป็นพืชร่วมในระบบวนเกษตรนี้ ได้ดำเนินการเสร็จสิ้นลงตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย โดยการนำสะตอมาปลูกเพิ่มในแปลงวนเกษตรของสถานีวิจัยเทพา เพื่อให้มีความหลากหลายของชนิดพืชร่วมเช่นเดียวกันกับที่เกษตรกรรมปลูกไว้เป็นแปลงตัวอย่างสาธิตต่อไป

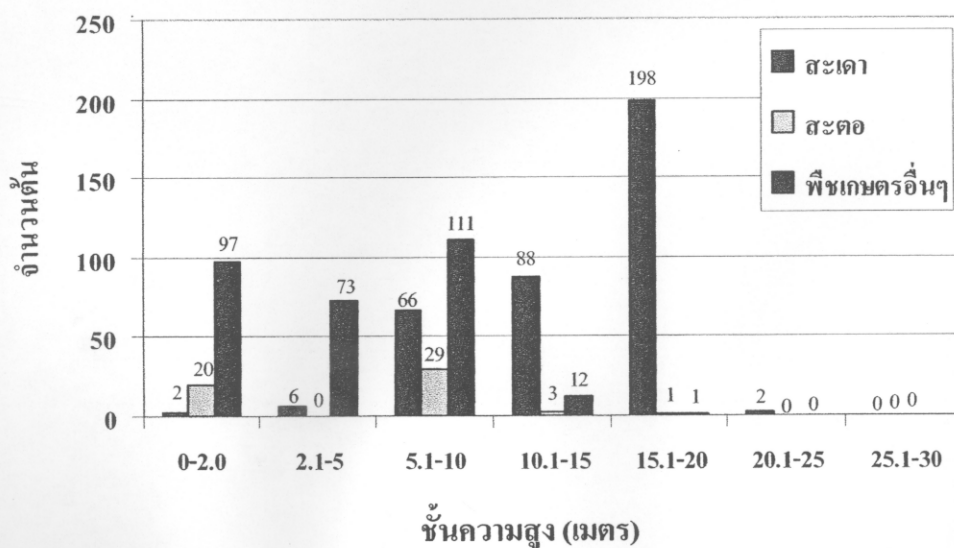

ฝ่ายหอสมุด
 ศูนย์บริการ
 ภาควิชาพฤกษศาสตร์

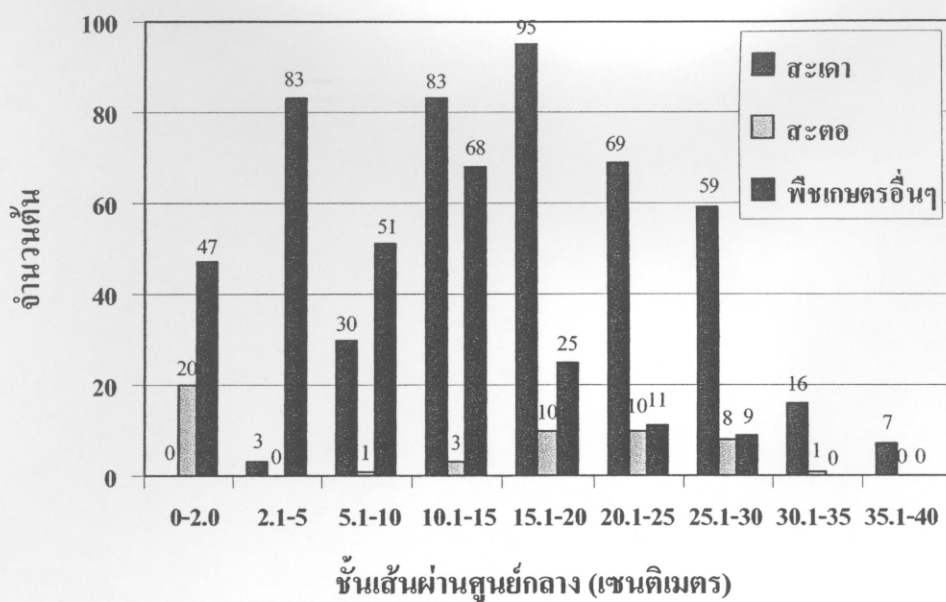
ภาพที่ 6 ตำแหน่งลักษณะการครอบคลุมเรือนยอดของพืชยืนต้น ในแปลงตัวอย่างวนเกษตรของสถานีวิจัยเทพาพื้นที่ 12.5 ไร่

ตารางที่ 3 จำนวนชนิด ชั้นเส้นผ่านศูนย์กลาง และชั้นความสูงของพืชในแปลงวนเกษตรสถานีวิจัยเทพา พื้นที่ 12.5 ไร่

ชนิดพืช	ชั้นเส้นผ่านศูนย์กลาง (ซม.)									ชั้นความสูง (ม.)								จำนวนต้น ที่ให้ผลผลิต
	0-2.0	2.1-5	5.1-10	10.1-15	15.1-20	20.1-25	25.1-30	30.1-35	35.1-40	0-2.0	2.1-5	5.1-10	10.1-15	15.1-20	20.1-25	25.1-30	รวมต้น	
1. สะเดา	-	3	30	83	95	69	59	16	7	2	6	66	88	198	2	-	362	
2. ส้มจุก	33*	66	5	-	-	-	-	-	-	76	28	-	-	-	-	-	104	
3. กระเทียม	-	1	2	7	5	6	1	-	-	-	5	15	2	-	-	-	22	2
4. มะปราง	4*	-	1	-	-	-	-	-	-	4	1	-	-	-	-	-	5	
5. ทุเรียน	-	-	8	3	1	-	-	-	-	-	4	8	-	-	-	-	12	
6. มังคุด	8*	6	2	-	-	-	-	-	-	10	5	1	-	-	-	-	16	
7. สะตอ	20*	-	1	3	10	10	8	1	-	20	-	29	3	1	-	-	53	22
8. ชมพู่	1*	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	
9. ลองกอง	1*	4	7	31	16	5	3	-	-	2	7	56	2	-	-	-	67	23
10. หนาม	-	1	9	26	2	-	-	-	-	1	6	27	3	1	-	-	38	
11. สลัด	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	3	
12. มะขวิด	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	
13. เงาะ	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	2	
14. มะม่วง	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	
15. ละมั่ง	-	2	1	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-	3	
16. ส้มจืด	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	1
17. มะนาว	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	
18. ชะอม	-	2	1	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-	3	3
19. กำขำ	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	
20. มะขาก	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	
21. จำปา	-	-	-	-	1	-	5	-	-	-	-	1	5	-	-	-	6	5
22. ละมุดสีดา	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	
23. รักป่า	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	2	
24. ส้มโอ	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	
25. มะดัน	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	
26. มะม่วงหิมพานต์	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	
รวมทุกชนิด	67	86	82	154	130	90	76	17	7	119	79	206	103	200	2	0	709	56

ภาพที่ 7 ชั้นความสูงของพืชที่สำรวจพบและปลูกเพิ่ม ในแปลงวนเกษตร สถานีวิจัยเทพา

ภาพที่ 8 ชั้นเส้นผ่านศูนย์กลางของพืชที่สำรวจพบและปลูกเพิ่ม ในแปลงวนเกษตร สถานีวิจัยเทพา

ตารางที่ 4 ปริมาณผลผลิตตามชนิดพืชในแปลงวนเกษตรสถานีวิจัยเทพา

ปี	ชนิดพืช	จำนวนผลผลิต	ราคาต่อหน่วย (บาท)	จำนวนเงิน (บาท)
2549	สะตอ	600 ฟัก	3	1,800
	ลองกอง	1,450 กก.	30	43,500
	กระท้อน	30 กก.	8	240
รวม				45,540
2550	สะตอ	350 ฟัก	2.5	875
	ลองกอง	1,500 กก.	15	22,500
	กระท้อน	70 กก.	5	350
	ทุเรียน	30 กก.	12	360
	จำปาดะ	50 กก.	7	350
	หมาก	250 ผล	0.75	187
	มะนาว	200 ผล	1	200
	กล้วย	100 หวี	5	500
	ปลา	10 กก.	20	200
รวม				25,522